

Utrikesutskottets betänkande

1982/83:7

om den alliansfria rörelsen

Motionen

I motion 1981/82:529 av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås

1. att riksdagen i första hand beslutar uttala att Sverige skall söka medlemskap i den alliansfria rörelsen,

2. att riksdagen i andra hand, därest yrkandet under 1 icke skulle vinna riksdagens bifall, beslutar uttala att Sverige skall söka ställning som observatör vid nästkommande toppmöte med den alliansfria rörelsen.

Utskottet

Riksdagen har vid de två senaste riksmötena behandlat motionsyrkanden av liknande innebörd (UU 1980/81:12 och UU 1981/82:3), varvid dessa avstyrkts av utskottet och avslagits av riksdagen. I UU 1980/81:12 redogjorde utskottet för den alliansfria rörelsens uppkomst och syften och konstaterade bl. a. att rörelsen i praktiken strävade efter att samla medlemmarna kring utrikespolitiska ståndpunkter. Utskottet fann att det inte skulle vara förenligt med Sveriges neutralitetspolitik att Sverige sökte medlemskap i den alliansfria rörelsen och avstyrkte därför motionen. Frågan om svenskt medlemskap i rörelsen har också diskuterats i två utrikesdebatter under de senaste åren varvid flera talare, bland dem utrikesminister Ola Ullsten och socialdemokratiska partiordföranden Olof Palme var av den åsikten att det inte fanns anledning för Sverige att gå med i ett block av stater som strävar efter att samordna sin utrikespolitik. Utskottet upprepade sin inställning i UU 1981/82:3. Utskottet har ingen anledning att nu ändra sin tidigare bedömning och avstyrker följaktligen yrkande 1 i motionen.

I motionens andra yrkande föreslås att Sverige i andra hand skall söka ställning som observatör vid nästkommande toppmöte med den alliansfria rörelsen.

Sverige deltar f. n. som inbjuden gäst vid möten med rörelsen. Denna ställning medför inga förpliktelser eller något aktivt deltagande i mötesarbetet, samtidigt som den ger oss möjlighet att nära följa organisationens verksamhet. Såsom konstaterats i UU 1981/82:3 innebär emellertid observatörskap en högre grad av engagemang i rörelsen än gäststatus. Det är således vanligt att observatörer deltar i kommitté- och resolutionsarbetet vid mötena.

Om Sverige sökte ställning som observatör vid den alliansfria rörelsens

möten skulle det kunna uppfattas som en förändring av vår utrikespolitik. Yrkande 2 i motionen avstyrks därför.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motion 1981/82:529.

res. (vpk)

Stockholm den 23 november 1982

På utrikesutskottets vägnar

STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Stig Alemyr (s), Sture Korpås (c), Carl Bildt (m), Sture Palm (s), Gunnel Jonäng (c), Jan Bergqvist (s), Margaretha af Ugglas (m), Maj-Lis Löow (s), Sten Sture Paterson (m), Rune Ångström (fp), Bertil Måbrink (vpk), Sören Häggroth (s), Doris Håvik (s), Ingeborg Hartelius (m) och Kenth Högström (s).

Reservation

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 1 börjar med "I UU 1980/81:12" och på s. 2 slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Under det gångna året har som bekant både av Sveriges försvarsminister och av stormakten Förenta staternas försvarsminister fällts yttranden, som kunnat skapa tvivel om fastheten och den verkliga innebörden i den av regering och riksdag upprepade gånger deklarerade utrikespolitiska kursen. Det är självfallet livsviktigt för vårt land att osäkerhet icke föreligger om vårt folks vilja att genomföra kursen av alliansfrihet i fred, syftande till neutralitet i händelse av krig.

Svenskt medlemskap eller i varje fall svensk ställning som observatör i den internationella alliansfria rörelsen skulle enligt utskottets mening vara ett sätt att ytterligare markera Sveriges beslutsamhet att konsekvent fullfölja den fastslagna utrikespolitiska kursen. Den ideologiska grunden för den alliansfria rörelsen är som bekant de tio punkter som ursprungligen formulerades vid det möte som en rad politiska ledare från Afrika och Asien samlades till i Bandung i Indonesien 1955. De viktigaste av dessa punkter var:

respekt för alla nationers suveränitet och territoriella integritet,
erkännande av alla rasers och nationers lika värde,
icke-inblandning i andra staters inre angelägenheter,
att inte ingå kollektiva försvarsavtal till förmån för någon av stormakterna,

att inte utöva påtryckningar på något annat land,
att avstå från aggression eller hot om aggression mot ett annat lands
territoriella integritet eller politiska oberoende,
att lösa alla internationella tvister med fredliga medel,
att befärma samarbete och ömsesidigt intresse.

Under den tid som gått sedan dessa principer formulerades har det icke blivit mindre betydelsefullt att slå vakt om dem utan tvärtom allt viktigare. Det måste anses ligga i Sveriges intresse att på allt sätt söka befordra att dessa principer verkligen blir grundvalen för en lösning av internationella tvistefrågor.

Ett sätt att aktivt medverka till de nämnda principernas fullföljande i den internationella politiken är att bidra till den alliansfria rörelsens stärkande. Antalet medlemmar i denna rörelse har starkt växt i antal, men ett svenskt medlemskap skulle innebära en ytterligare förstärkning. Om riksdagen skulle finna ett sådant steg för stort föreslår utskottet alternativt att Sverige söker ställning som observatör vid nästkommande möte med den alliansfria rörelsen.

Mot medlemskap och även mot ställningen som observatör i den alliansfria rörelsen har tidigare anförts, att detta skulle kunna uppfattas som en förändring av vår utrikespolitik. Detta ställningstagande är i själva verket mycket uppseendeväckande. Det kan tolkas utomlands på ett sätt som skapar tvivel om fastheten och konsekvensen i Sveriges alliansfria kurs och kan alltså få liknande negativa följder som de inledningsvis nämnda incidenterna. Sveriges anslutning till principerna från Bandung borde ju i stället vara självklar.

Ett medlemskap och ännu mindre ställningen som observatör innebär ju inga förpliktelser för Sverige att göra vissa gemensamma ställningstaganden i utrikespolitiska frågor. Här finns hela tiden möjlighet till reservationer. Vissa utrikespolitiska ställningstaganden t. ex. i Förenta nationerna anses ju å andra sidan inte oförenliga med den alliansfria kursen. Upprepade gånger har också förklarats att Sveriges säkerhetspolitik inte innebär någon ideologisk neutralitet eller åsiktsneutralitet. Det handlar med andra ord om innehållet i ställningstagandena.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen med bifall till motion 1981/82:529 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

